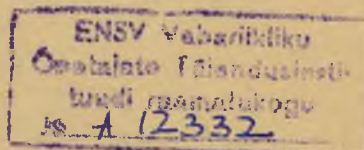

Eesti NSV Haridusministeerium

Fakultatiivkursuste näidisprogrammid

KODU-UURIMISE ALUSED

IX - XI klassile

Tallinn 1968

A
12332

SELETUSKIRI

Kodu-uurimise aluste fakultatiivkursuses käsitletakse nõukoguliku kodu-uurimise üldisi küsimusi, metoodikat ja kodu-uurimise ajalugu, täidetakse praktilisi kodu-uurimise ülesandeid ning õpitakse tundma koduümbrust. Kursuse eesmärgiks on anda noortele teadmisi ja praktilisi oskusi oma kodupiirkonnas - tulevase elu- ja tööpaiga - tundmaõppimiseks kohaliku paikkonna parema korraldamise ja selle ühiskondlik-kultuuriliste ressursside otstarbekama kasutamise huvides ning süvendada nõukogude patriotismi ja sotsialistlikku internationalismi.

Kodu-uurimise aluseid õpetatakse 9., 10. ja 11. klassis, igas klassis 35 tunni ulatuses. Kursus koosneb viiest osast:

- I - kodu-uurimise sisu ja eesmärgid (9. klass);
- II - kodu-uurimise allikad, kodu-uurimisliku töö põhietapid ja metoodika (9. klass);
- III - kodupiirkonna tundmaõppimine ja üksikute erialade metoodika (10. ja 11. klass);
- IV - kodu-uurimise ajalugu (11. klass);
- V - kodu-uurimise tulemuste kasutamine kodukohas (11. klass).

9. klassis tutvustatakse kodu-uurimise objekti, meie nõukoguliku kodu, kodupiirkonna ja kodumaa mõistet ning sel-

- 3 -

gitatakse nende tundmise vajalikkust, kodu-uurimise tähtsust sotsialistlikus ühiskonnas ja kommunistlikus ehitustöös.

Tuuaakse konkreetseid, kodu-uurimislikel andmeil põhinevaid näiteid kodupiirkonna mitmesugustest seostest ja sidemetest koduvabariigi teiste piirkondadega ning meie kodumaa - NSV Liidu muude paikkondadega, kodu-uurimisest kui teaduslikust isetegevusest ja kui kultuurilisest liikumisest.

Kursuse teine osa hõlmab praktilise kodu-uurimise põhi- küsimusi - kodu-uurimise allikaid, vorme ja metoodika üldisi aluseid. Kursuse selle osa käsitlemine peaks tuginema rohkele näitlikule materjalile ning õpilaste praktilistele harjutustele. Näiteks tuleks kodu-uurimise peamisi allikaid ja nende kasutamist selgitada konkreetsete näidete varal, käima sel eesmärgil raamatukogus, arhiivis, mingis looduse uurimisega tegelevas asutuses (sest looduslikud objektid on üheks kodu-uurimise allikaks), võimaluse korral võtma osa ekspeditsioonilistest töödest (või korraldama õppeotstarbel kodu-uurimisliku ekspeditsiooni). Kodu-uurimislike materjalide kogumise, korraldamise, kasutamise ja vormistamise kõiki põhilisi võtteid peaks tutvustama näidete ja praktiliste harjutuste kaudu. Soovitav on õpilastele anda kodu-uurimislike materjalide kogumise alalt ka iseseisvaid ülesandeid. Ekskursioonil kodupiirkonda tutvutakse selle mitmesuguste objektidega, kusjuures pikema ekspeditsiooni korral leitakse selleks lisaaega programmis märgitud tundidele.

10. klassis käsitletatakse oma kodupiirkonda ning sellega seoses tutvustatakse kodu-uurimise peamiste erialade uu-

rimise metoodikat. Antud kursuse osa jaguneb kaheks teemaks, milledest "Kodupiirkonna looduse tundmaõppimine" võetakse tervikuna läbi 10. klassis; teemast "Kodupiirkonna ühiskondliku elu nähtuste tundmaõppimine" käsitletakse siin aga kat esimest osa: "Kodupiirkond muinasajal" ja "Ajajärgud kuni 1940. aastani". Ühiskondliku elu kodu-uurimisliku tundmaõppimise küsimuste käsitlemine toimub kohaliku piirkonna ajaloo taustal. Nii võetakse rida ühiskondliku elu nähtusi uurivaid erialasid lühidalt läbi ajaloo teemade vahel, kohtades, kuhu nad kõige enam sobivad. Neid ainelõike (etnograafia, keele, rahvaluule ja kultuuriloo uurimine) võib ümber paigutada vastavalt kohaliku kodu-uurimisliku materjali iseloomule. Kuid mainitud erialade kodu-uurimise käsitlemisel ei tarvitse piirduda ainult otseselt vastavasse ajajärku puutuvate küsimustega, vaid läbi tuleks võtta kõik põhilised küsimused, mis on antud eriala puhul kodu-uurimislikus töös olulised. Seoses kodupiirkonna ajaloo õpitakse tundma ka vastava ajajärgu kultuurimälestisi. Meie vabariigi kultuurimälestiste kaitse korraldusest räägitakse pärast seda, kui kultuurimälestiste liikidega ning kodupiirkonna kultuurimälestistega on juba tutvutud.

Aine läbivõtmisel juhatatakse õpilastele vajalikku metoodilist kirjandust ja tutvustatakse iga eriala osas peamisi kirjanduslikke allikaid Eesti NSV ja kodupiirkonna tundmaõppimiseks. Üksikasjalikumalt käsitletakse kodupiirkonda ning kodu-uurimise metoodikat nende erialade osas, milleks on antud koolil oma mikrorajooni iseärasustest ning õpetajate etteval-

- 5 -

mistusest olenevalt paremad võimalused.

Iseseisva kodu-uurimisliku tööna sobib õpilastel koostada neid huvitava, kuid õpetaja poolt soovitatud kodu-uurimisliku objekti kirjeldus. Praktelistest harjutustest on huvipakkuv kodu-uurimisliku filmi (diafilmi, kitsasfilmi) valmistamine kollektiivselt, näiteks grupi tööna. Ekskursioonidel õpitakse tundma kodupiirkonda, tutvustama ekskursiooniobjekte (kodu-uurimisliku objekti kirjeldus on siin õpilasele heaks ettevalmistuseks) ning tutvutakse kodu-uurijate kollektiivse tööga teaduslikus asutuses või seltsis.

11. klassis antakse ülevaade kodu-uurimise ajaloost Eestis, käsitletakse selle erijooni, puudutatakse kodu-uurimise ideede arengut maailmas ning kodu-uurimist Venemaal ja tänapäeval Nõukogude Liidus. Tutvustatakse kodu-uurimise korraldust Nõukogude Eestis.

Kodupiirkonna tundmaõppimisel käsitletakse selles klassis perioode alates 1940. aasta revolutsioonist. Peale ajaloolaste kodu-uurimise küsimuste käsitletakse veel asulastiku ja majandusettevõtete uurimist, kroonikapidamist, sotsioloogilise uurimise jt. tänapäevaga seotud kodu-uurimise küsimusi.

Kursuse viimases osas selgitatakse õpilastele kodu-uurimise tulemuste praktilise kasutamise vajalikkust kodukohas ja selle peamisi vorme. Pikemalt peatutakse koduloolise ekspositsiooni planeerimisel ja kujundamisel, ekskursioonide ettevalmistamisel ja läbiviimisel ning kodu-uurimisalase in-

- 6 -

formatsiooni vahenditel. Käsitletakse kodu-uurimislike andmete kasutamist kodukoha planeerimisel ja kujundamisel.

Õpilastele antakse individuaalne praktiline töö neid huvitaval ja õpetaja poolt soovitatud teemal. Peale selle õpivad nad grupi- või individuaalse ülesandena ekskursiooni ette valmistama ja juhtima. Teoreetilist kursust täiendab ka ekskursioon vabariigi teistesse piirkondadesse kodupiirkonna majanduslike ja kultuuriliste sidemetega tutvumiseks. Teine ekskursioon korraldatakse koduloomuuseumi, et tutvuda ekspositsiooni planeerimise ja kujundamise põhimõtetega.

x

Kodu-uurimise aluste õpetamiseks puudub õpik, mistõttu tuleb õpetatavate teemade kohta otsida materjali erialasest kirjandusest. Selle valiknimestik on lisatud programmile. Põhiliseks käsiraamatuks on "Kodu-uurija käsiraamat", mille rida peatükke vastab otseselt programmile ning kust paljude teemade kohta saab materjali aineregistri põhjal. Rohkesti vajalikke kirjutisi on kodu-uurimise teadete numbrites ja kodu-uurijate seminar-kokkutulekute kogumikes. Mõningate teemade osas saavad õpilased omandada ainet ka iseseisvalt, kirjandust kasutades; õppeaine tähtsamad osad - raudvara - on soovitatav konspekteerida.

x

Kodu-uurimise aluste näidisprogrammi konkretiseeritakse kooli asukohta ja võimalusi silmas pidades.

- 7 -

Linnades ja teistes suuremates asulates pööratakse rohkem tähelepanu asulastiku, rahvastiku, arhitektuuri- ja kunstimälestiste, tänavanimede, tööstus- ja kaubandusettevõtete, kultuuriloo ja kultuuriasutuste, parkide jt. haljasalade tundmaõppimisele. Maa-asulates on vastavalt asukohale kodu-uurimises esikohal mitmesugused looduslikud objektid, põllumajandusettevõtted, arheoloogiamälestised, asutus, kohalik keel (murrak), kohanimed jne. Nii linnades kui ka maa-asulates on kodu-uurimise temaatikas olulisel kohal kohalik ajalugu. Võrdselt on tähtis ka looduskaitse ja kultuurimälestiste kaitse põhimõtete selgitamine ning praktilised ülesanded sel alal. Arhiivides, raamatukogudes, muuseumides töötamise võimalused on paremad linnades. Kuid ka maal saab kohaliku hästi korraldatud arhiivifondi, raamatukogu, kodulookogu alusel edukalt kodu-uurimislike materjalide ja allikate korraldamise, säilitamise ja kasutamise põhimõtteid tutvustada; vastavate riiklike kogudega võib aga tutvuda ekskursioonil.

9. KLASS

=====

(35 tundi)

Kodu-uurimise sisu ja eesmärgid (3 tundi).

=====

Kodu, koduümbrus, kodukoht, kodupiirkond (-rajoon, -linn), nende mõiste; koduvabariik (sünnimaa), meie suur kodumaa NSV Liit. Koduvabariigi seosed Nõukogude Liidu teiste paikkondadega, Kodutunnetus inimese teadvuse kujundamisel;

- 8 -

kodutunnetuse süvendamine koduümbruse tundmaõppimise kaudu ning osatähtsus kodukoha kujundamisel ja arendamisel. Kodutunnetus kui üks nõukogude patriotismi põhijuuri.

Kodu-uurimise mõiste ja sisu. Kodu-uurimise kompleksus. Komplekssuse saavutamine kodu-uurimises töö kollektiivsuse, vastavalt korraldatud informatsiooni ning kodu-uurimislike üldistuste teel. Kodu-uurimislik lähenemine mitmesugustele nähtustele nende tundmaõppimisel. Territoriaalsus kodu-uurimises; vaatluste, tähelepanekute ja materjalide kogumise temaatika ja kodu-uurimisliku töö tulemuste seostamine konkreetsete kohtadega, kodupiirkondadega. Teaduslikkus kodu-uurimises. Toetumine marksistlikule metodoloogiale, dialektilisele ja ajaloolisele materialismile kodu-uurimises. Keda peame kodu-uurijaks.

Kodu-uurimise ideede kujunemine ja areng. Näiteid kodu-uurimisalase tegevuse kohta Eestis, Venemaal ja tänapäeval Nõukogude Liidus. Kodu-uurimise organisatsiooniline struktuur. Nõukoguliku kodu-uurimise üldised ülesanded ja tähtsus kommunistlikus kasvatustöös. Kodu-uurimise osa ja ülesanded teaduslikus uurimistöös. Kodu-uurimise kultuurhariduslikud eesmärgid ja ülesanded. Kodu-uurimise tähtsus kooli õppe- ja kasvatustöös jt. aladel. Kodu-uurimine kui teadusliku isetegevuse vorm ja kui kultuuriline liikumine.

- 9 -

Kodu-uurimise allikad, kodu-uurimisliku
töö põhietapid ja metoodika (22 tundi).

Kodu-uurimise peamised allikad. Kohaliku paikkonna loodus ja ühiskonna mitmekesised eluavaldused kodu-uurimise allikana. Suulised allikad. Kirjalikud allikad (käsikirjad ja trükised). Esemed.

Kodu-uurimisliku töö korraldamise mitmesugused vormid. Individuaalne ja kollektiivne; ekstensiivne ja intensiivne; statsionaarne ja ekspeditsiooniline; ekskursiooniline.

Kodu-uurimisliku töö põhietapid ja nende teostamise peamised teed. Kodu-uurimise metoodika üldised alused.

1. Materjalide kogumine. Tähelepanekud. Vaatlused, vaatluspäevik. Küsitlus; intervjuerimine. Küsitlusleht. Tehniliste vahendite kasutamine kodu-uurimislike nähtuste (andmete) jäädvustamisel (fotografeerimine, filmimine, helilindistamine). Kodu-uurimislikud joonised. Kodu-uurimislike nähtuste ja materjalide kirjeldamine. Kirjalike allikate kasutamine; raamatud, ajakirjandus; ajalehelõigete tegemine; kaardi- ja pildimaterjalid; käsikirjalised materjalid. Raamatukogu kasutamine. Koduloo bibliograafia. Arhiivi kasutamine. Märkmete tegemine.

2. Materjalide korraldamine ja säilitamine. Materjalide süstematiseerimise üldprintsibid. Kollektsoon. Mapp. Sedelkogu, kartoteek; perfokaartide kasutamine. Kogu (fond). Muuseumi ja arhiivi fondid. Kodulookogu. Kooli kodulookogu. Materjalide arvelevõtmine.

3. Kodu-uurimislike andmete üldistamine. Kodu-uurimis-

liku kirjutise koostamine. Kirjutise üldplaan (kava). Kasutatud allikate märkimine; kirjanduse loetelu; viitamine. Illustratsioonid. Kirjanduse lisad. Kirjutise ja selle lisade tehniline vormistamine. Käsikiri. Artikkel. Kogumik. Teos; monograafia. Autorsuse märkimise vajalikkus kodu-uurimiselikus töös.

X

Õpilaste iseseisvad tööd. 1. Tähelepanekud ja vaatlused mingi loodusliku või ühiskondliku elu nähtuse kohta. Vaatluspäeviku pidamine. 2. Bibliografeerimine. 3. Andmete kogumine küsitluslehe põhjal. 4. Kodu-uurimiseliku foto valmistamine.

Ekskursioonid. 1. Kodupiirkonna tuntumate looduslike ja ajalooliste objektidega tutvumine. 2. Muuseumi ja arhiivi fondidega tutvumine. 3. Kodu-uurimiselik matk (ekspeditsioon) andmete kogumiseks kodu-uurimiseliku teema kohta.

(Programmis näidatud ajast pühendada tööde juhendamisele ja ekskursioonidele 10 tundi.)

10. KLASS
=====

(35 tundi)

Kodupiirkonna tundmaõppimine ja üksikute
=====

erialade metoodika
=====

Kodupiirkonna kartograafiline üldpilt. Asend tänapäeva administratiivse-territoriaalse jaotuse järgi. Kodupiirkonna looduse ning ühiskondliku elu mineviku ja tänapäeva mitmekesisus. Kohaliku kodu-uurimise pemised erialad. (1 tund.)

- 11 -

Kodupiirkonna looduse tundmaõppimine

(10 tundi).

Looduse uurimise ülesanded ja üldised meetodid kodu-
uurimises.

Kodupiirkonna füüsilis-geograafiline omapära; tüüpilised ja haruldased nähtused.

Pinnaehitus. Geoloogilise ehituse üldpilt. Kohaliku geoloogia tundmaõppimise viisid. Geoloogiline kogu. Kohalikud maavarad; ajaloolisi andmeid nende kasutamise kohta. Valdavad pinnavormid. Üksikud tuntud (nende hulgas kaitstavad) pinnavormid nimeliselt.

Ilmastikulised iseärasused. Ilmastikuelementide - õhu-temperatuuri, tuule, pilvituse, sademete jne. keskmised ja äärmised seisud kodukohas. Vaatlused; nende andmete üldistamine ilmastiku iseloomustamisel. Erakordsed ilmastikunähtused kodukohas ja nende tagajärjed. Mikrokliima; selle mõju teistele loodusnähtustele ja inimeste tegevusele. Looduskaitsealane tegevus õhu saastamise vastu. Eesti NSV meteoroloogilise teenistuse süsteem osana NSV Liidu ja maailma meteoroloogilise teenistuse süsteemist.

Veekogud. Andmed tähtsamate veekogude kohta; kaitse alla kuuluvad veekogud kodukohas. Veekogude vaatlused, vaatlusandmete üldistamine. Andmeid kodupiirkonna veekogude asukoha ja ulatuse muutumise kohta aegade vältel. Veekogude majanduslik kasutatavus. Majanduslikku ja teaduslikku huvi pakkuvad tähtsamad veeloomad ja taimed kodupiirkonna veekogudes. Sise-

veekogud kui mageda vee reservuaarid. Tehisveekogud. Pinnase- ja põhjavete varude üldine olukord. Vete kaitse.

Taimkate. Kodupiirkonna geobotaaniline asend. Suuremate metsa- ja soomassiivide, rohumaade, puisniitude jt. taimkatteüksuste paiknemine; nende liigilise koostise ja ulatuse muutumine aegade jooksul. Kodukoha tüüpilisemad puu- ja rohttaimed. Herbariseerimine. Taimefenoloogilised vaatlused. Puude majanduslik kasutamine eri aegadel. Metsakorralduse eesmärgid ja põhimõtted. Kodukoha tuntumad metsad ja puhkepaigad. Metsaannid. Kodukoha tuntumad söögi- ja mürkseened.

Haruldased puu- ja rohttaimeliigid, nende esinemiskohad. Introductseeritud, aklimatiseerunud taimeliigid, nende peamised esinemiskohad kodupiirkonnas. Dendraariumid. Pargid; koduaedade dekoratiivsed puudegrupid.

Taimestiku kaitse eesmärgid. Botaanilised kaitsealad ja üksikobjektid.

Loomastik. Tuntumate ja majanduslikult tähtsamate loomaliikide esinemine kodupiirkonnas (või selle lähemas ümbruses). Nende arvukus, asustustihedus. Liigilise koostise selgitamise viisid. Kollekteerimine. Märgistamine. Haruldased imetajate, linnu- ja kalaliigid kodukohas. Introductseeritud ja aklimatiseerunud liigid. Kaitstavad liigid. Jahi- ja kala- kaitse. Ulukite ja veeloomade püügieeskirjad. Ulukite ja rändlindude vaatlused.

Kasulikud ja kahjulikud selgrootud; kaitstavad liigid. Entomoloogilised vaatlused.

- 13 -

Mürkemikaalide kasutamise reguleerimine kahjulike putukate jt. taimekahjurite ning -haiguste vastu võitlemisel. Biotõrje rakendamise perspektiivid.

Mullastik kui kodupiirkonna tähtis loodusrikkus. Kodukohta peamised mullatüübid, nende esinemine seoses pinnaehituse jt. looduslike teguritega, samuti nende põllumajandusliku kasutamisega. Mullastiku uurimise viisid.

Kompleksse maastikulise uurimise ülesanded. Kodupiirkonna maastikuüksused, nende hulgas kaitse alla kuuluvad. Maastikulise uurimise põhilised meetodid. Kaardianalüüs. Kompleksprofiil. Maastikukaitse.

Maafond ja selle otstarbeks kasutamise vajalikkus.

Looduse uurimisega tegelevad asutused. Tuntud eesti loodusteadlasi. Tähtsamad kirjanduslikud allikad Eesti NSV ja kodupiirkonna looduse kohta.

Looduskaitse. Looduskaitse põhimõtted ja seadusandlus. Looduskaitsega tegelevad asutused.

Kodupiirkonna ühiskondliku elu nähtuste tundmaõppimine (12 tundi).

Kohaliku ühiskondliku elu nähtuste mitmekesisus ja nende uurimise teaduslike suundade (teadusharude) rohkus. Teadusharude probleemide põimumine ja uurimistulemuste vastastikune täiendamine.

Ajaloo uurimine, selle probleemid, põhilised allikad ja uurimisviisid kodu-uurimises.

Kodupiirkond muinasajal.

Arheoloogia andmed. Kodupiirkonna tuntumad vanemad kinnismuistised (linnused, asulakohad, kalmed, ohvrikivid) ja tähtsamad arheoloogilised keiud; nende põhjal tehtavad järeldused siinse asutuse (antakse ka asustuse mõiste) ning inimeste tegevuse, elu-olu kohta, sidemetest teiste rahvastega ürgkogukondliku korra ja selle lagunemise ajal (kuni XIII sajandi alguseni). Arheoloogia uurimisviisid.

Vanimad kirjalikud allikad.

Kodupiirkonna asend muistse territoriaalse jaotuse järgi. Kihelkond. Maakond.

Arheoloogiamälestiste kaitse põhimõtted. Arheoloogiliste kaevamiste teostamise eeskirjad.

Ajajärgul kuni 1940. aastani.

(Ajaloo, etnograafia, keele, rahvaluule ja kultuuriloo uurimine. Kultuurimälestiste kaitse.)

A j a l o o uurimine, selle probleemid ja põhilised viisid kodu-uurimises.

Kodupiirkond feodaalse killustatuse ajajärgul. Seda perioodi iseloomustavad allikmaterjalid (ehitised ja nende jäänused, muuseumiesemed, kirjalikud allikad jt.). Eestlaste muistne vabadusvõitlus kodupiirkonnas. Kodupiirkonna asend antud ajajärgul kujunenud administratiivse-territoriaalse jaotuse järgi. Asustus; tähtsamad asulad. Mõis, selle mõiste. Kivilinnused. Kohanimed ajaloolallikana. Kohanimede kogumine.

Arhitektuuri- ja kunstimälestisi sellest ajajärgust. Romaani stiili tunnused; gooti stiil.

Kodupiirkond Liivi sõjast Põhjasõjani (XV' - XVIII sajand); tema asend sõja järel kujunenud administratiivse-territoriaalse jaotuse järgi. Asustus. Elanike majanduslik tegevus, elu-olu; hariduse olukord. Esemelised ja kirjalikud ajaloolikad selle perioodi kohta. Mündid, nende kogumine ja korraldamine. Ajaloomälestise mõiste. Ajaloo kinnismälestisi, arhitektuuri- ja kunstimälestisi kodupiirkonnas sellest perioodist. Renessanss-stiil.

Kodupiirkond pärast Eesti liitmist Venemaaga XVIII sajandil. Kohalik poliitiline ja majanduslik olukord. Kirjalikud ja esemelised allikmaterjalid selle kohta. Manufaktuurid. Koolid. Kohaliku rahva vastuhakud rõhujatele. Ajaloo-, arhitektuuri- ja kunstimälestised. Mõisaehitised; barokkstiil. Taluehitised.

Kodupiirkond feodalismi lagunemise ja kapitalistlike suhete kujunemise ning arenemise perioodil XIX sajandi esimesel poolel. Kohalikud tööstusettevõtted. Kultuur. Koolid. Kodupiirkonnaga seotud progressiivsed kultuuritegelased. Ajaloo-, arhitektuuri- ja kunstimälestised. Klassitsism. Kirjalikud ja esemelised materjalid selle perioodi kohta.

E t n o g r a a f i a uurimine ja selle probleemid kodu-uurimises. Etnograafia uurimise peamised meetodid. Etnograafiline materjal. Kihelkond - etnilise kultuuri leviku territoriaalne ühik. Kohalike kihelkondade rahvarõivad.

M u r d e d, m u r r a k u d; nende uurimine. Tänapäeva

kohaliku keele uurimise ülesanded kodu-uurimises. Metoodika.

R a h v a l u u l e uurimine. Rahvaluule kogumise peamised metoodilised viisid. Rahvaluule uurimise tänapäeva ülesanded. Kohaliku rahvaluule näiteid. Tuntud kohalikke rahvalaulikuid, jutustajaid.

Kodupiirkond kapitalismi arenemise perioodil XIX sajandi teisel poolel. Tööliste väljaastumised. Eesti rahvusliku liikumise kohalikud avaldused ja tegelased. Koolid; progressiivsed õpetajad jt. kultuuritegelased. Kultuurilised ühingu- (seltsid). Kirjalikke ja esemelisi allikmaterjale selle perioodi kohta. Kodupiirkonnas levinud raamatud jt. trükised.

Kodupiirkond imperialismi ja kodanlik-demokraatlike revolutsioonide perioodil. Kohalikud revolutsioonisündmused ja -tegelased. Revolutsioonimälestised. Esimese maailmasõja mõju kodukohas. Kultuur. Allikmaterjale selle perioodi kohta.

Mälestused ajalooallikana. Mälestuste kogumine.

Kodupiirkond Oktoobrirevolutsiooni, välismaise sõjalise interventsiooni ja kodusõja perioodil (1917 - 1920). Kohalike ajaloosündmusi sellest perioodist ja allikmaterjale nende kohta. Revolutsiooniline kirjandus. Revolutsioonimälestised.

Kodupiirkond kodanliku diktatuuri perioodil. Materjalid sotsiaalmajandusliku olukorra kohta. Töölisliikumine ja võitlus nõukogude võimu taaskeskestamise eest. Kultuurielu. Koolid. Progressiivsed ühiskonna- ja kultuuritegelased, kelle elu- ja tegevus on seotud kodupiirkonnaga.

K u l t u u r i l o o uurimine, selle probleemid kodu-uurimises. Seltside tegevus (laulukoorid, orkestrid,

- 17 -

näitetrupid, laulupeod, kontserdid jm.) Raamatukogud. Hari-
duse ajaloo küsimused. Kohaliku kooli ajaloo tähtsamad and-
med. Kultuuriloo uurimise peamised meetodid. Kodukohast vör-
sunud tuntumad kultuuritegelased (teadlased, kirjanikud,
kunstnikud, ühiskonnategelased, õpetajad jt.).

Ühiskondliku elu uurimisega tegelavaid asutusi. Tuntud
eesti ajalooteadlasi, arheolooge, etnograafe, keele-, rahva-
luule- ja kultuuriloo uurijaid. Eesti NSV-d ja kodupiirkonda
ühiskonnateaduste alalt käsitlevat kirjandust.

K u l t u u r i m ä l e s t i s t e k a i t s e. Kul-
tuurimälestiste mõiste tänapäeval. Kultuurimälestiste kaitse
põhimõtted ja seadusandlus. Kultuurimälestiste liigid. Kul-
tuurimälestistega tegelevad asutused.

X

Õpilaste iseseisvad tööd. 1. Individuaalne kodu-uuri-
muslik töö valitud teemal. 2. Kodu-uurimusliku filmi valmis-
tamine. 3. Looduskaitse ja kultuurimälestiste kaitse alaste
ülesannete täitmine. 4. Tegutsemine kohaliku ekskursiooniju-
hina.

Ekskursioonid. 1.-2. Kaks komplekset ekskursiooni ko-
dupiirkonna tundmaõppimiseks. Valikuliselt tutvustavad ekskur-
siooniobjekte õpilased oma kodu-uurimusliku töö põhjal. 3. Eks-
kursioon riiklikku muuseumi, teaduslikku seltsi või uurimis-
asutusse, milline teeb koostööd kohalike kodu-uurijatega, et
tutvuda koostöö põhimõtetega ja võimalustega ning kodu-uuri-
jate töödega.

- 18 -

(Programmis näidatud ajast pühendada tööde juhendamisele ja ekskursioonidele 12 tundi.)

11. KLASS
=====

(35 tundi.)

Kodu-uurimise ajalugu (6 tundi).

Kodu-uurimise ideede tekkimine ja areng maailmas. Kodu-uurimise areng Venemaal ja Nõukogude Liidus.

Kodu-uurimise areng Eestis. Kodu-uurimise algmed Eestis (kuni XVIII sajandi viimase veerandini). Balti-saksa kodu-uurimine Eesti aladel (XVIII sajandi viimasel veerandil ja XIX sajandil). Eesti rahvusliku kodu-uurimise algmed ja organisatsiooniline väljakujunemine. Kodu-uurimine Eestis Esimese maailmasõja, Oktoobrirevolutsiooni ja kodusõja perioodil (1914 - 1920). Kodu-uurimine kodanliku diktatuuri ajal 1920 - 1940).

Eesti nõukogude kodu-uurimise algus (1940 - 1941). Kodu-uurimine Suure Isamaasõja ajal (1941 - 1945). Kodu-uurimine sõjajärgsel perioodil. Kodu-uurimise praegune olukord ja korraldus Eesti NSV-s.

- 19 -

Kodupiirkonna tundmaõppimine ja üksikute
erialade metoodika

Kodupiirkond 1940. aasta sotsialistliku revolutsiooni ajal ja järel. Kodupiirkond tänapäeval. (Ajaloo, asu- lastiku, majandusettevõtete ja sotsioloogiline uuri- mine. Kroonikapidamine.) (13 tundi.)

Sotsialistliku revolutsiooni teostamine kodupiirkonnas. Majanduse ja kultuurielu ümberkorraldamine sotsialistlikele alustele. Allikmaterjale.

Suure Isamaasõja periood. Kodupiirkonnas toimunud sõja- sündmused. Nõukogude armee võitlejad (Suure Isamaasõja kange- lased, sõjas langenud võitlejad jt.), kes on pärit kodupiir- konnast või võitlesid siin kangelaslikult. Olukord kodupiir- konnas fašistliku okupatsiooni tingimustes. Kodupiirkonna oku- patsioonivõimu alt vabanemise aeg. Suure Isamaasõja ja fašist- like kuritegude ohvrite mälestusmärgid jt. allikmaterjalid.

Kodupiirkonna areng pärast Suurt Isamaasõda. Sotsialist- likud muudatused. Andmeid kodupiirkonna tähtsamate majandus- tevõtete ja kultuuri- ning haridusasutuste arengu kohta.

Kodupiirkonna partei- ja nõukogude asutused, tähtsamad majandusettevõtted, kultuuri-, haridus-, meditsiini- jt. asu- tused tänapäeval; nende ülesanded.

Kohaliku m a j a n d u s e t t e v õ t t e u u r i- m i n e, selle tähtsus ja probleemid kodu-uurimises. Tööstus-, põllumajandus- jt. ettevõtted. Majandusettevõtete uurimise pea- mised meetodid. Statistiliste kokkuvõtete tegemine. Ettevõtte majanduslikke sidemeid ja dünaamikat iseloomustavad joonised.

- 20 -

Kodukohast võrsunud silmapaistvaid töötajaid majanduse alalt.

K o n k r e e t s e t e s o t s i o l o o g i l i s t e uurimiste ülesanded ja kaasaegsed meetodid.

Kodupiirkonna a s u l a s t i k tänapäeval. Alevite ja linnade paiknemine; nende nimetamise aeg. Asulastiku uurimise ülesanded kodu-uurimises. Rahvastiku uurimise ülesanded kodu-uurimises.

K r o o n i k a. Kroonikapidamise tähtsus ja nõuded. Kroonika erinevused olenevalt kroonika objektide erinevusest. Kroonika kava, Kroonikapidamise korraldamine. Kroonika kasutamine ja säilitamine. Kooli kroonika.

Kodupiirkonna peamised iseärasused võrdluses vabariigi teiste piirkondadega. Kodupiirkonna majanduslik ja kultuuriline osatähtsus Nõukogude Liidus, vastastikuste sidemete tugevnemine vennasvabariikidega.

Ühiskondliku elu uurimisega tegelevaid asutusi. Tuntud eesti ajaloo- ja majandusteadlasi. Eesti NSV-d ja kodupiirkonda käsitlevat kirjandust revolutsiooni-, Suure Isamaasõja ja kodu-uurimise ajaloo ning majandusteaduse alalt.

Kodu-uurimise tulemuste kasutamine kodu-
kohas (6 tundi).

Kodu-uurimislike teadmiste ja materjalide kasutamine kodulooalases tegevuses. Selle peamised vormid: koduloonäitus (ekspositsioon); ekspositsiooni planeerimine ja kujundamine; koduloomuuseumid; ekskursioon, matk, selle ettevalmistamine ja

- 21 -

läbiviimine; vestlus, loeng; raadio ja televisiooni kasutamine; kirjutiste trükis avaldamine.

Kodupiirkonna kujundamine. Vabariigi ja kodupiirkonna territoriaalne planeerimine.

x

Õpilaste iseseisvad tööd. 1. Individuaalne praktiline kodu-uurimuslik töö valitud teemal. 2. Ekskursiooni ettevalmistamine ja juhtimine (grupi- või individuaalse ülesandena); tegutsemine kohaliku ekskursioonijuhina.

Ekskursioonid. 1. Ekskursioon koduvabariigi teistesse piirkondadesse või naaber-liiduvabariikidesse kodupiirkonna majanduslike ja kultuuriliste sidemetega tutvumiseks. 2. Ekskursioon rajoonidevahelisse koduloomuuseumi; selle ekspositsiooni plaani ja kujunduse arutlus.

(Programmis näidatud ajast pühendada tööde juhendamisele ja ekskursioonidele 10 tundi.)

K I R J A N D U S T
=====

kodu-uurimise aluste kursuse õpetamiseks

I. Kirjandust kodu-uurimise üldküsimuste ja
metoodika kohta

1. Kodu-uurija käsiraamat. Tln., 1966. Sellest:
 - a) H. Kruus. Kodu-uurimise aine ja ülesandeid.
 - b) O. Niinemäe. Kodu-uurimise koolis ning selle seos õppe- ja kasvatustööga.
 - c) V. Järv. Kodu-uurimise ajalooost Eestis.
 - d) E. Maaring. Kodu-Uurimise organiseerimine.
 - e) V. Miller. Kodu-uurimislike materjalide kogumine ja korraldamine.
 - f) V. Miller. Raamatukogude, arhiivide ja muuseumide kasutamine.
 - g) R. Maran. Foto-, filmo- ja fonoteegi koostamine.
 - h) E. Annus. Koduloo bibliograafia.
 - i) H. Jõgisalu, V. Miller. Kodu-uurimislike materjalide säilitamine ja koduloolise ekspositsiooni rajamine.
 - j) J. Eilart, L. Odres. Kodu-uurimine matkadel ja ekskursioonidel.
 - k) Peatükk: Looduse uurimine.
 - l) K. Mürisepp. Üldjuhiseid.
 - m) H. Liidemaa, H. Mürk, K. Põiklik. Ilm ja kliima.
 - n) N. Mikelsaar, V. Astok, T. Eipre, V. Karise. Veekogude uurimine.
 - o) R. Kask. Mullastik.
 - p) J. Eilart, V. Masing. Taimestik ja taimkate.

- q) H. Ling. Maismaaloomastik.
- r) K. Kildema. Maastiku kompleksne uurimine.
- s) J. Bilart. Fenoloogilised vaatlused.
- š) J. Bilart. Looduskaitse.
- z) Peatükk: Ühiskondliku elu uurimine.
- ž) J. Kahk. Üldseisukohti.
- t) H. Palamets. Ajalugu.
- u) L. Jaanits. Arheoloogia.
- v) L. Randmets. Kohaliku revolutsioonilise liikumise ajalugu.
- w) K. Martinson. Revolutsiooniliste noorsoo-organisatsioonide ajalugu.
- õ) K. Müürisepp. Andmeid Eesti territooriumi administratiivse jaotuse ajaloo kohta.
- ä) V. Tarmisto. Rahvastik.
- ö) E. Varep. Maa-asulastik.
- ü) A. Niine. Aiad ja pargid.
- x) H. Kaal. Keel.
- y) M. Norvik. Kohanimed.
- aa) J. Linnus. Etnograafia.
- bb) V. Tarmisto jt. Kodukoha majandus.
- cc) E. Laul. Rahvaharidus ja keel.
- dd) R. Põldmäe. Kultuuriloo ning kohalikkude ühiskonna ja kultuuritegelaste tegevuse uurimine.
- ee) E. Laugaste. Rahvaluule ja rahvakombed.
- ff) V. Raam. Ehituskunst.
- gg) V. Tarmisto jt. Kroonikad.
- hh) J. Selirand. Kultuurimälestiste kaitse.

2. Kodu-uurimise teateid, nr. 1. Tln., 1959. Sellest:
 - H. Kruus. Kodu-uurimise olukorrast ja ülesannetest Eesti NSV-s.
3. Kodu-uurimise teateid, nr. 2. Tln., 1960. Sellest:
 - a) Rajooni (linna) kodu-uurimise toimkonna ülesannetest.
 - b) E. Annus. Koduloo bibliograafiast.
4. Kodu-uurimise teateid, nr. 3. Tln., 1961. Sellest:
 - a) V. Miller. Kodu-uurimise allikatest.
 - b) K. Müürisepp. Millega saavad kodu-uurijad kaasa aidata Eesti NSV maavarade uurimisel.
 - c) E. Maaring. Kodulooringi organiseerimisest koolis.
 - d) R. Maran. Rakendame fotograafia kodu-uurimise teenistusse.
 - e) M. Heiman. Ajaleheväljalõigete kogumisest ja säilitamisest.
5. Kodu-uurimise teateid, nr. 4. Tln., 1962. Sellest:
 - a) H. Kruus. Kodu-uurimise osa kommunistlikus ehitustöös.
 - b) E. Labi. Abiallikmaterjale rahvakoolide ajaloost.
 - c) E. Laul. Kuidas kasutada arhiive.
 - d) I. Rosenberg. Muuseumiesemete säilitamisest.
6. Kodu-uurimise teateid, nr. 5. Tln., 1964. Sellest:
 - a) H. Kruus. Kohalike kroonikate pidamise küsimusi.
 - b) R. Põldmäe. Kultuuri- ja kirjanduslooliste materjalide kogumine ja kasutamine kodu-uurimuslikus töös.
 - c) E. Müürisepp. Juhiseid isetegevusliku koduloomuuseumi geoloogilise ja maavarade kogu valmistamiseks.
7. Kodu-uurimise teateid, nr. 6. Tln., 1965. Sellest:
 - a) H. Kruus. Kodu-uurijate ülesannetest kultuurimälestiste kaitse.

- b) A. Mõlvõgin. Eestis leitavatest vanadest müntidest.
8. Kodu-uurimise teateid, nr. 7. Tln., 1967. Sellest:
- a) H. Palli. Sälkperfokaartide kasutamisest looduskaitse-objektide ja kultuurimälestiste kohta informatsiooni kogumisel.
 - b) A. Kivi. Linna toponüümilisest uurimisest.
9. Materjale kodu-uurijate ajalooalaseks seminar-kokkutulekuks Tõrvas. Tln., 1962. Sellest:
- a) H. Kruus. Rahvamälestuste kogumine kodu-uurimise ülesandena.
 - b) H. Palli. Perforeeritud kaartide kasutamisest kodu-uurimises.
10. Kodu-uurijate ajalooalane seminar-kokkutulek Võrus. Ettekannete lühikokkuvõtted. Tln., 1963. Sellest:
- a) I. Kosenkranius. Kino ja aeg.
 - b) E. Vint. Kodu-uurijate osa põllumajandusliku tootmise arendamisel.
11. Kodu-uurijate seminar-kokkutulek Haapsalus ja Hiiumaal. Ettekannete lühikokkuvõtted. Tln., 1964. Sellest:
- a) V. Järv. Kooli kodulookogu, koduloonurk ja koduloomuuseum.
 - b) H. Tiits. Geograafia-alase koduloolise materjali kogumisest ja kasutamisest üldhariduslikes koolides.
 - c) H. Üprus. Endised mõisaarhitektuuri ansamblid kui arhitektuurimälestised.
12. Jõgeva rajoonis. Eesti NSV 25. aastapäevale pühendatud kodu-uurijate seminar-kokkutulek. Ettekannete lühikokkuvõtted. Tln., 1965. Sellest:
- a) H. Kruus. Elisest tänasesse.
 - b) V. Järv. Kodu-uurimise algusest Eestis. A.W. Hupeli tegevus Põltsamaal.

- c) H. Kruus, J. Milart. Matkamisest ja selle seoseist kodu-uurimisega.
13. Otepää. Kodu-uurijate seminar-kokkutulek. Ettekannete lühikokkuvõtted. Tln., 1966. Sellest:
- a) H. Kruus. Agraarajaloo kodu-uurimislik tundmaõppimine.
 - b) E. Tarvel. Vanema perioodi agraarajaloo kodu-uurimislikust käsitlemisest.
 - c) E. Laasi. Kodu-uurijate ülesandeid kaasaja agraarajaloo uurimisel.
 - d) E. Laul. Kooliajaloo allikatest (1885 - 1945).
 - e) Eesti NSV riiklikes arhiivides säilitatavate koolifondide nimestu.
 - f) H. Mägi. Otepää Keskkooli kodulookogu.
 - g) L. Vassiljev. Pildistamine kodu-uurija töös.
14. Rakvere rajoonis. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud kodu-uurijate seminar-kokkutulek. Ettekannete lühikokkuvõtted. Tln., 1967. Sellest:
- a) H. Kruus. Uut hoogu kodu-uurimisele Suure Oktoobri juubeliaastal.
 - b) P. Sillaots. Revolutsioonimälestuste kogumise tähtsusest, organisatsioonist ja metoodikast.
 - c) O. Karma. Tööstusettevõtete ajaloo koostamise tähtsusest, ülesannetest ja metoodikast.
 - d) E. Jaanvärk. Perfokaart-ankeetide kasutamine tehasekollektiivide iseloomustamiseks.
15. Koduümbruse uurimine matkadel ja ekskursioonidel. Tln., 1957. Sellest:
- a) H. Tulp, R. Rägastik, E. Veimer. Geograafia-alased kodu-uurimise tööd.

- 27 -

- b) K. Kildema. Reljeefi tundmaõppimine.
 - c) J. Eilart. Taimestiku uurimine.
 - d) V. Masing, O. Pahlka. Loomastiku tundmaõppimine.
 - e) J. Eilart. Kodu-uuri ja ülesandeid looduskaitse alal.
 - f) A. Moora. Meie rahva minevikust.
 - g) P. Sillaots, A. Karisto. Ajalooliste materjalide kogumise ja uurimisest.
 - h) R. Viidalepp. Kuidas koguda rahvaluulet.
 - i) H. Viires. Jäädvustame koduümbruse kohanimed.
 - j) A. Aaloe. Geoloogilistest vaatlustest.
16. Koduümbruse uurimine matkadel ja ekskursioonidel. II. Tln., 1959. Sellest:
- a) J. Linnus. Selgitage kodukandi rahvakultuuri omapära!
 - b) L. Viironja. Kujutava kunsti alaste materjalide kogumisest ja uurimisest.
 - c) L. Kirepe. Koguge teatri- ja muusikaajalugu käsitlevaid materjale.
17. Abiks loodusevaatlejale, nr. 1 - 54. Trt., 1953 - 1965.
18. Rahvapärinuste koguja, nr. 1 - 4. Tln., 1961 - 1966.
19. Kodumurre, nr. 1 - 7. Tln., 1960 - 1965.
20. Kodulugu. IV klass. Seletuskiri. Algkooli programmid 1963/64. Ü.-a.-ks. Tln., 1963.
21. H. Kruus. Kodu-uurimine ja õpetajaskond. Nõukogude Kool, 1960, nr. 1.
22. H. Palamets. Koduloolise materjali kasutamise teoreetilised alused ajaloo õpetamisel 4. klassis. TRÜ toimetised, 123, Trt., 1962.
23. V. Järv. Kodu-uurimise päevaprobleeme koolides. Nõukogude Kool, 1963, nr. 10.

24. E. Maaring. Kodu-uurimine ja loodusteaduslikud õppeained. Nõukogude Kool, 1963, nr. 10.
25. V. Järv. Eesti rahvusliku kodu-uurimise kujunemisloost kuni Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini. ENSV TA Toimetised. Ühiskonnateaduste seeria. 1965, nr. 2.
26. Juhiseid koolide koduloonurkade kujundamiseks. ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu metoodilised juhendid, jaan.-mai. Tln., 1963.
27. H. Palamets. Koduloo kogu koolis. Nõukogude Kool, 1964, nr. 1.
28. Tunne loodust. Tln., 1967.
29. ENSV MN Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi (Peavalitsuse) "Informatsioonileht", 1963 - 1967.
30. Looduskaitse teatmik. Tln., 1960.
31. Looduskaitse ja maastik. Tln., 1966.
32. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi seadus Eesti NSV looduse kaitsest. Looduskaitse põhimaterjale. Tln., 1959.
33. O. Nilson. Märkmeid kodu-uurimise metoodikast. Eesti Geograafia Seltsi Aastaraamat, 1958. Tln., 1959.
34. Üld- ja agrometeoroloogia. Koost. K. Põiklik. Tln., 1964.
35. A. Tõllassepp. Metereoloogia kõigile. Tln., 1960.
36. M. Jürgenson. Ilmavaatluste organiseerimine koolis. Tln., 1960.
37. R. Kask. Eesti NSV muldade määraja. Tln., 1957.
38. V. Masing, H. Trass. Juhend soode geobotaaniliseks uurimiseks. Trt., 1955.
39. V. Voore. Zooloogilisi ekskursioone. Tln., 1961.
40. V. Maavara, A. Merihein, H. Parmas, E. Parmasto. Metsa- kaitse. Tln., 1961.

41. Kogumistöö juhendaja eesti keele alal, nr. 1 - 7. Trt., 1949 - 1953.
42. Juhend murdekeele märkimiseks. Tln., 1965.
43. Juhend sõnasedelite täitmiseks. Tln., 1964.
44. L. Andresen. Eesti rahvakooli minevikust. Tln., 1966.
45. V. Tarmisto. Tööstuse paigutamise ja linnaliste asulate väljaarendamise probleeme. Eesti Kommunist, 1962, nr.5.
46. Eesti NSV majanduslikud sidemed NSV Liidus rahvamajanduse süsteemis. Tln., 1965.
47. U. Kolk. Juhendeid rahvaviiside kogumiseks. Tln., 1962.
48. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1961. aasta 8. juuni seadus Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kultuurimälestiste kaitse kohta. Eesti NSV Ülemnõukogu Teataja, 1961, nr. 23.
49. Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1964. aasta 31. detsembri määrus nr. 575 kultuurimälestiste kaitse korraldamise kohta Eesti NSV-s. ENSV MN Määruste ja Korralduste Kogu, 1964, nr. 51.
50. Andmeid hariduse ajalooost. ENSV TA Kodu-uurimise Komisjoni küsitlusleht nr. 2. Tln., 1960.
51. Kooli kroonika koostamise juhend. ENSV Haridusministeeriumi Käskkirjad ja Juhendid, 1961, nr. 4.
52. E. Kumari. Kuidas vaadelda linde. Tln., 1963.
53. V. Maavara. Noore entomoloogi käsiraamat. Tln., 1956.
54. V. Maavara. Kuidas pildistada loodust. Eesti Loodus, 1958, nr. 1.
55. F. Jüssi. Fotoaparaadiga metsloomade jälgedel. Eesti Loodus, 1965, nr. 2.

56. F. Jüssi. Fotoaparaadiga loodusse. Eesti Loodus, 1965, nr. 5.
57. Sotsioloogilised küsitlused, Tln., 1967.
58. E. Varep. C. G. Rückeri Liivimaa spetsiaalkaardist 1839. aastal. Tln. 1959.
59. E. Varep. Maastiku muutumine inimtegevuse mõjul ning maastike kaitse. Maastike kaitsest ning planeerimisest Eesti NSV-s. Tartu, 1964.
60. O. Karma. Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Tln., 1963.
61. A.M. Разгон. Пути советского краеведения. Журнал "История СССР", 1967, № 4.

II. Valik Eestit käsitlevat kirjandust.

1. Ülevaade Eesti aluspõhja ja pinnakatte stratigraafiast. Tln., 1960.
2. D. Kaljo, E. Mark. Eesti geoloogilisest arenemisest vanaaegkonnas. I, II. Eesti Loodus, 1959, nr. 4 - 5.
3. K. Orviku. Eesti geoloogilisest arengust antropogeemis. I - II. Eesti Loodus, 1960, nr. 1, 3.
4. K. Kildema. Eesti NSV pinnavormide ja nende koosluste liigitus. Eesti Geograafia Seltsi aastaraamat 1957. Tln., 1957.
5. A. Raukas. Mandrijää liikumisest Eestis. Eesti Loodus, 1959, nr. 1.
6. Eluta looduse kaitse. Trt., 1958.
7. Ü. Heinsalu. Karstinähtuste levik ja omapära Eestis. ENSV TA Geoloogia Instituudi Uurimused, VII. Tln., 1961.
8. G. Eltermann. A. Raukas. Eesti luidetest. Eesti Loodus, 1966, nr. 1.

9. A. Luha. Eesti NSV maavarad. Trt., 1946.
10. K. Müürisepp. Eesti NSV maapõuevarad. Tln., 1957.
11. A. Järvekülg, I. Veldre. Elu Läänemeres. Tln., 1963.
12. I. Kask. Eesti NSV järvede nimestik. Tln., 1964.
13. Eesti taimede määraja. Tln., 1966.
14. Eesti NSV floora. I, II, III, VII. Tln., 1953 - 1961.
15. A. Lillema. Eesti NSV mullastik. Tln., 1958.
16. L. Laasimer. Eesti NSV taimekatte. Tln., 1965.
17. K. Kalamees. Seened. Tln., 1966.
18. Eesti NSV sood. Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi teaduslike tööde kogumik, IV. Tln., 1964.
19. A. Raudsepp. Eesti NSV turbasood. Trt., 1946.
20. V. Maavara. Noore entomoloogi käsiraamat. Tln., 1956.
21. J. Aul. Kodumaa neljajalgised. Tln., 1931.
22. H. Riikoja. Eesti NSV kalad. Tln.-Trt., 1950.
23. J. Aul, H. Ling, K. Paaver. Eesti NSV imetajad. Tln., 1957.
24. E. Kumari. Eesti NSV linnud. Tln., 1954.
25. E. Kumari. Eesti NSV lindude välimääraja. Tln., 1959.
26. Ajakiri "Eesti Loodus".
27. Eesti NSV ajalugu, Kolmes köites. I, II. Tln., 1955, 1963.
28. Eesti NSV ajalugu, (Kõige uuemast ajast tänapäevani.) Tln., 1957.
29. Eesti ajaloo lugemik. I, II. Tln., 1960 - 1964.
30. 1940. aasta sotsialistlik revolutsioon Eestis. Dokumente ja materjale. Tln., 1960.

31. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis. Dokumentide ja materjalide kogumik. Tln., 1957.
32. Eesti Tööraha Kommuun. Dokumentide ja materjalide kogumik. Tln. 1958.
33. P. Larin. Lahingud Eestis 1941. aastal. Tln., 1962.
34. P. Larin. Eesti Laskurkorpus Suures Isamaasõjas. Tln., 1962.
35. Vabastamislahingutes. Tln., 1966.
36. Muistsed asulad ja linnused. Arheoloogiline kogumik. I. Tln., 1955.
37. Muistsed kalmed ja aarded. Arheoloogiline kogumik. II. Tln., 1962.
38. Eesti rahva ehnilisest ajaloost. Artiklite kogumik. Tln., 1956.
39. Eesti arhitektuuri ajalugu. Tln., 1965.
40. E. Varep. Jooni Eesti kartograafia arengust. Tln., 1960.
41. Eesti NSV andmete kogumik. Koost. V. Tarmisto. Tln., 1960.
42. Nõukogude Eesti majandus 1940 - 1960. Tln., 1960.
43. Eesti kirjanduse ajalugu. I, II. Tln., 1965 - 1966.
44. Eesti rahvaluule ülevaade. Toim. R. Viidalepp. Tln., 1959.
45. H. Tampere. Eesti rahvalaule viisidega. I - V. Tln., 1956 - 1966.
46. Eesti rahvarõivaid XIX sajandist ja XX sajandi algult. Tln., 1957.
47. A. Viires. Eesti rahvapärane puutööndus. Tln., 1960.
48. U. Toomi. Eesti rahvatantsud. Tln., 1953.
49. Etnograafia Muuseumi Aastaraamat. XV - XX jj. Trt. 1947 - 1965.

50. Eesti NSV muuseumid. Koost. I. Rosenberg. Tln., 1961.
51. Eesti kujutav kunst. Tln., 1966. (Album.)
52. Lauluga läbi aegade. Tln., 1965.
53. Eesti heliloojad ja muusikateadlased. Biograafiline leksikon. Tln., 1966.
54. R. Antik. Eesti ajakirjandus. 1766 - 1930. Trt., 1932.
55. Artiklite ja Retsensioonide Kroonika. Ilmunud alates aastast 1952. Tln.
56. Raamatukroonika. Ilmunud alates aastast 1944. Tln.
57. Eesti NSV nõukogude võimu aastail. Lühike statistiline kogumik. Tln., 1967.
58. E. Laugaste. Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu. Tln., 1963.
59. Eesti NSV territooriumi administratiivne jaotus seisuga 1. jaanuar 1967. Tln., 1967.
60. Käs tunned maad. Testmik Eesti NSV matkajaile ning kodu-uurijaile. Tln., 1965.
61. Д. Федоров. Монеты прибалтики. Таллин, 1966.
62. Революция 1905 - 1907 гг. в Эстонии. Сборник документов и материалов. Таллин, 1955.
63. Э. Вареп, В. Тармисто. Эстония. М., 1967.